

Sygn. akt VU 822/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Krawczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku (...) w P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z udziałem K. B. (1)

o ustalenie istnienia ubezpieczenia społecznego i wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołania (...) w P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 11 czerwca 2015 r. sygn. (...)

1. **oddala odwołanie**

2. **zasądza (...) w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.**

Sygn. akt VU 822/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 czerwca 2015 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił, że: K. B. (1) podlega z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o świadczenie usług (nazwanymi umowami o dzieło) u płatnika składek (...) z siedzibą ul. (...), (...)-(...) P. ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu w okresie od 1 sierpnia 2014 roku do 1 sierpnia 2014 roku oraz od 22 sierpnia 2014 roku do 22 sierpnia 2014 roku. Jednocześnie ZUS ustalił, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe ww. ubezpieczonej z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia w sierpniu 2014 roku wynosiła 600,00 złotych na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i wypadkowe.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 o 3 oraz art. 38 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2 i 4 i 11, art. 91 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.) oraz art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008r., Nr 164 poz. 1027 ze zm.) w oparciu o art. 750 k.c. Przeprowadzona kontrola u płatnika składek wykazała bowiem, że zawarł on z ww. ubezpieczoną umowy cywilnoprawne nazwane w tytule umową o dzieło, które miały w rzeczywistości charakter umów o świadczenie usług, albowiem były nakierowane na podjęcie starannych działań i dokonywanie określonych czynności przez

osobę je realizującą. Zdaniem organu rentowego o tym, że zawarte przez płatnika składek umowy miały charakter umów o świadczenie usług świadczą następujące przesłanki: trudność w precyzyjnym określeniu jaki rezultat miał wynikać z zawartych umów, brak dokumentów potwierdzających odbiór finalnego dzieła, w wyniku wykonywania powtarzających się czynności nie powstał nowy wytwór, dzieło. Zdaniem ZUS, wykonywanie powyżej wymienionych czynności nie nosi cech indywidualnej kreatywności, jakiejś myśli twórczej, którą powinno cechować się dzieło, a było jedynie czynnością powtarzalną. Organ rentowy stwierdził, że zlecającemu pracę zależało na starannym wykonaniu czynności, nie zaś na uzyskaniu zindywidualizowanego wytworu.

Od powyższej decyzji odwołał się płatnik składek (...) z siedzibą ul. (...), (...)-(...) P. wnosząc o jej uchylenie w całości. Skarżący zarzucił decyzji naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię przepisów art. 627 k.c. i art. 750 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.c. i niewłaściwe zastosowanie oraz przyjęcie, że umowy wiążące strony nie były umowami o dzieło, natomiast były umowami o świadczenie usług, do których należało odpowiednio stosować przepisy o zleceniu i w związku z czym uznanie, że ubezpieczona podlegała ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zdaniem strony skarżącej, celem realizacji umów było osiągnięcie określonych umiejętności oraz wymuszenie ostrożnej jazdy pojazdami poprzez oddziaływanie psychologiczne w zakresie oddziaływania na świadomość w drodze wizualizacji (m. in. pokazy slajdów) skutków braku przestrzegania przepisów ruchu drogowego.

Skarżący wskazał również, iż w trakcie realizacji przedmiotu umowy wykonawca wykonywał swoje czynności samodzielnie, bez nadzoru zamawiającego. Zamawiający nie określał programu – program ten był opracowywany samodzielnie przez wykonawcę, przy uwzględnieniu ramowego programu określonego w przepisach szczególnych – rozporządzeniu, który jednak ze względu na swoją „lakoniczność” wymagał uszczegółowienia i opracowania. A dzieło będące przedmiotem umowy, było odbierane poprzez przekazanie listy obecności oraz rachunki za wykonane czynności wynikające ze zrealizowanych umów.

ZUS wnosił o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Płatnik składek (...) z siedzibą ul. (...), (...)-(...) P. jest jednostką organizacyjną (...) (...) przeprowadzającą państwowe egzaminy na prawo jazdy oraz szkolenia zmniejszające ilość punktów karnych.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 01 sierpnia 2014 roku (...) w P. reprezentowany przez Dyrektora (...) B. K. zawarł z zainteresowaną K. B. (1) umowę nazwaną „umową o dzieło”, w której zawarto zapis, że zamawiający powierza wykonanie, a wykonawca zobowiązuje się wykonać dzieło polegające na szkoleniu zgodnie z art. 130 ust. 3 ustawy prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 roku. Wykonawca zobowiązała się wykonać dzieło w terminie ustalonym przez strony, tj. od dnia 01 sierpnia 2014 roku do dnia 01 sierpnia 2014 roku i za jego wykonanie miała otrzymać wynagrodzenie w wysokości 300 złotych brutto.

W okresie wskazanym w ww. umowie K. B. (1) przeprowadzała szkolenie zgodnie z art. 130 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku, kierowane do kierowców, którzy za nieprzepisową jazdę otrzymali nie więcej niż 24 punkty karne w celu zmniejszenia ilości tych punktów. Za wykonaną pracę otrzymała wynagrodzenie ustalone w umowie.

(dowód: umowa k. 79 akt ZUS, rachunek k. 81 akt ZUS, zeznania zainteresowanej protokół rozprawy z dnia 07 września 2016 roku k. 22-22v, nagranie od minuty 1.56 do minuty 22.03)

Tożsamą umowę strony płatnik wraz z zainteresowaną zawarli w dniu 22 sierpnia 2016 roku. Przedmiot umowy był tożsamy i obejmował miał wykonanie dzieła polegające na szkoleniu zgodnie z art. 130 ust. 3 ustawy prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 roku.

Wykonawca zobowiązała się wykonać dzieło w terminie ustalonym przez strony, tj. od dnia 22 sierpnia 2014 roku do dnia 22 sierpnia 2014 roku i za jego wykonanie miała otrzymać wynagrodzenie w wysokości 300 złotych brutto. W okresie wskazanym w ww. umowie K. B. (1) przeprowadzała szkolenie i za wykonaną pracę otrzymała wynagrodzenie ustalone w umowie.

(dowód: umowa k. 83 akt ZUS, rachunek k. 85 akt ZUS, zeznania zainteresowanej protokół rozprawy z dnia 07 września 2016 roku k. 22-22v, nagranie od minuty 1.56 do minuty 22.03)

Do zadań zainteresowanej należało prowadzenie szkoleń, które mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. K. B. (1) w czasie szkoleń przeprowadzała wywiad z uczestnikami, wyświetlała im slajdy, prowadziła dyskusję, przynosiła na zajęcia alkoholę, a także przeprowadzała testy weryfikujące pewne cechy uczestników szkolenia, które miały wpływ na bezpieczeństwo drogowe oraz testy sprawdzające to, co uczestnicy wynieśli z tych zajęć.

(...) te nie były powtarzalne i były to autorskie zajęcia zainteresowanej, a efektem tych szkoleń miało być zwiększenie świadomości kierowców i bezpieczeństwa na drodze.

Rezultatów z przeprowadzonych przez zainteresowaną szkoleń nie da się zweryfikować.

(dowód: zeznania zainteresowanej protokół rozprawy z dnia 07 września 2016 roku k. 22-22v, nagranie od minuty 1.56 do minuty 22.03)

K. B. (1) z tytułu zawartych umów cywilnoprawnych na okres od dnia

1 sierpnia 2014 roku do 1 sierpnia 2014 roku oraz od 22 sierpnia 2014 roku do 22 sierpnia 2014 roku osiągnęła przychód w sierpniu 2014 roku w kwocie 600,00 złotych.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz wypadkowe za okres od dnia 1 sierpnia 2014 roku do 1 sierpnia 2014 roku oraz od 22 sierpnia 2014 roku do 22 sierpnia 2014 roku wynosi 600,00 złotych.

(okoliczności bezsporne)

W okresie od 15 stycznia 2015 roku do 9 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeprowadził u płatnika składek kontrolę w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczenia składek na ubezpieczenie społeczne i innych składek oraz zgłaszania do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

(okoliczności bezsporne)

Płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS w zaskarżonej decyzji, a jedynie twierdził, że w spornych okresach zainteresowana wykonywała prace na podstawie umów o dzieło, a nie umów o świadczenie usług.

(okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy ocenił i zważył co następuje:

Odwołanie jest bezzasadne.

Spór w przedmiotowej sprawie sprowadza się do oceny, jaki charakter miała umowa zawierana przez wnioskodawcę z zainteresowanym, a w szczególności, czy była to, jak tego chce skarżący umowy o dzieło czy też umowa ta miała charakter umowy zlecenia, czy umowy o świadczenie usług i w związku z tym organ rentowy zasadnie objął zainteresowanego na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i ust. 3, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.

Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585) obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako osobą będącą zleceniobiorcą u płatnika składek (...) z siedzibą ul. (...), (...)-(...) P.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie jest bezsporny, żadna ze stron nie kwestionowała bowiem ani zapisów spornych umów, ani też faktycznie wykonywanych na ich podstawie obowiązków, a analizy wymagała jedynie kwestia prawna dotycząca cywilnoprawnego charakteru zawieranych przez ubezpieczonego i płatnika składek umów.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. z Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej zleceniobiorcami.

Na podstawie przepisu art. 12 ust. 1 i ust. 3 ustawy ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z wyjątkiem osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia, które wykonują prace poza siedzibą lub miejscem prowadzenia działalności zleceniodawcy. Art. 13 pkt 2 ustawy stanowi, że obowiązek ubezpieczeń zleceniobiorcy istnieje od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 i 3 ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód; podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców ustala się zgodnie z ust. 1, jeżeli w umowie agencyjnej lub umowie zlecenia albo w innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

Poza sporem jest, iż zainteresowana K. B. (1) zatrudniona została na podstawie kolejnych umów nazwanych „umowami o dzieło” zawieranych na okres 1 dnia.

Lektura akt wykazała, iż K. B. (2) zawarła z wnioskodawcą w dniu 01 sierpnia 2014 roku umowę nazwaną „umową o dzieło”, w której zawarto zapis, że zamawiający powierza wykonanie, a wykonawca zobowiązuje się wykonać dzieło polegające na szkoleniu zgodnie z art. 130 ust. 3 ustawy prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 roku. Wykonawca zobowiązała się wykonać dzieło w terminie ustalonym przez strony, tj. od dnia 01 sierpnia 2014 roku do dnia 01 sierpnia 2014 roku i za jego wykonanie miała otrzymać wynagrodzenie w wysokości 300 złotych brutto. Tożsama umowa została zawarta w dniu 22 sierpnia 2016 roku na okres od 22 sierpnia 2014 roku do 22 sierpnia 2014 roku.

Z zeznań zainteresowanej wynika, iż w okresie wskazanym w w/w umowach K. B. (1) przeprowadzała szkolenie zgodnie z art. 130 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku prawo o ruchu drogowym, kierowane do kierowców, którzy za nieprzepisową jazdę otrzymali nie więcej niż 24 punkty karne w celu zmniejszenia ilości tych punktów. Za wykonaną pracę otrzymała wynagrodzenie ustalone w tych umowach.

Oceniając charakter spornych umów warto zaznaczyć, iż co prawda kodeks cywilny nie podaje definicji „dzieła”, jednak w doktrynie i orzecznictwie jednomyślnie przyjmuje się, iż wykonanie dzieła oznacza określony proces pracy lub twórczości o możliwym do wskazania momencie początkowym i końcowym, którego celem jest doprowadzenie do efektu ustalonego przez strony w momencie zawierania umowy.

Dla prawidłowego rozróżnienia rodzaju wskazanych umów cywilnoprawnych nie jest wystarczające poprzestanie na stwierdzeniu, że każda umowa, która wiąże się z oczekiwaniem rezultatu jest umową o dzieło i zawarcie klauzuli oczekiwania rezultatu ugruntowuje stosunek prawny w reżimie umowy o dzieło. Także bowiem zlecający usługi oczekuje, że poprzez staranne działanie przyjmującego zlecenie (podejmującego się świadczenia usług) osiągnięty zostanie rezultat zgodny z oczekiwaniami dającego zlecenie. Istotne dla rozróżnienia obu umów nie jest bowiem to, czy

oczekiwany jest rezultat, lecz to, czy oczekiwanym rezultatem jest prawidłowo zrealizowana usługa, a więc prawidłowo wykonana praca czy też wytwór tej pracy.

Umowę o dzieło definiuje przepis art. 627 k.c. Stosownie do jego treści przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przedmiotem umowy o dzieło jest zatem zobowiązanie do wykonania określonego dzieła, czyli osiągnięcie uzgodnionego przez strony rezultatu. Dzieło może mieć charakter materialny, jak i niematerialny. Zawsze jednak umowa musi przynosić trwały efekt gospodarczy zarówno w wyniku stworzenia nowego, jak i przetworzenia istniejącego przedmiotu.

W przedmiotowej sprawie skarżący podniósł, że zawarte z zainteresowaną umowy były, tak jak wskazuje ich nazwa, umowami o dzieło, gdyż w ich wykonaniu zainteresowana zobowiązała się do sporządzenia konkretnego dzieła w postaci przeprowadzonego szkolenia.

Wbrew twierdzeniom skarżącego, nie sposób uznać przeprowadzonego szkolenia dla kierowców, którzy za nieprzepisową jazdę otrzymali nie więcej niż 24 punkty karne w celu zmniejszenia ilości tych punktów, za dzieło, nawet jeśli celem realizacji umów było osiągnięcie określonych umiejętności przez kierowców biorących udział w tym szkoleniu.

Sąd Okręgowy ma świadomość, iż odróżnienie umowy o dzieło od umów pokrewnych, zwłaszcza o świadczenie usług innego rodzaju, budzi nieraz w praktyce trudności. Umowa o dzieło różni się od umowy o świadczenie usług brakiem stosunku zależności między stronami i koniecznością osiągnięcia oznaczonego rezultatu ludzkiej pracy w szerokim tego słowa znaczeniu, gdy w drugim rodzaju umów decydujący nie jest rezultat, lecz wykonywanie pracy jako takiej. Wykonawcę dzieła obciąża odpowiedzialność za nieosiągnięcie określonego rezultatu. Prowadzi to do innego rozkładu ryzyka, co do wykonania i jakości usługi. Umowa o dzieło różni się od umowy zlecenia tym, że zawsze musi być uwieńczona konkretnym i sprawdzalnym rezultatem. Mniejsze znaczenie ma tu obowiązek osobistego wykonania dzieła przez przyjmującego zamówienie, byle rezultat końcowy był osiągnięty. W umowie zlecenia nie akcentuje się owego rezultatu jako koniecznego, ze względu natomiast na moment osobistego zaufania między kontrahentami, obowiązek osobistego świadczenia przez dłużnika staje się tu regułą. Zlecenie w takim ujęciu odnosi się zresztą jedynie do dokonania określonej czynności prawnej.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy i oceniając przedmiotowe umowy zawarte pomiędzy zainteresowaną a odwołującym się wnioskodawcą, nie mogą one zostać uznane za umowy o dzieło, pomimo takiego nazwania ich przez same strony, albowiem o charakterze danej umowy decydują określone w umowie zadania i sposób ich realizacji. A te wykazały, iż rzeczywistą wolą stron nie było zawarcie umowy o dzieło, ale umów o świadczenie usług.

Celem podejmowanych przez zainteresowaną w wykonaniu zawartych ze skarżącym umów czynności związanych z przeprowadzeniem szkolenia nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu, który podlegałby ocenie. Zainteresowana nie zobowiązywała się do wykonania dzieła, ale do wykonania konkretnych czynności.

Ponadto, zainteresowana otrzymywała wynagrodzenie za wykonane czynności tj. przeprowadzenie szkolenia, a nie za osiągnięcie konkretnego, ściśle określonego rezultatu. Wynika to pośrednio z treści samych umów, jak też z faktycznie realizowanych obowiązków.

Z zeznań zainteresowanej wynika, że do jej zadań należało przygotowanie programu zajęć, których rezultatu nie dało się jednak w żaden sposób zweryfikować. Nawet jeśli zainteresowana dawała kierowcom kwestionariusze do wypełnienia przed i po szkoleniu, to miały one na celu tylko potwierdzić wykonane przez nią czynności, a nie doprowadzić do jakiegoś rezultatu w szczególności zwiększenia bezpieczeństwa na drodze, czego w ogóle nie da się ocenić czy zweryfikować, co przyznała sama zainteresowana.

Zawarte przez zainteresowaną umowy były zatem umowami starannego działania, mającymi charakter umów o świadczenie usług, do których stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące umowy zlecenia (art. 750 k.c.), a nie umowami o dzieło.

Jednym z kryteriów pozwalających na odróżnienie umowy o dzieło od umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania umówionego rezultatu (dzieła) sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych (tak też SN w wyroku z dnia 3 listopada 2000 roku, IV CKN 152/00, OSNC 2001/1/4/63; Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 26 stycznia 2006 roku, III AUa 1700/05, OSA 2008/3/5). Taka możliwość w przypadku zawartych przez strony umów nie istniała.

Umowy zawarte pomiędzy zainteresowaną a skarżącym obejmowały swym przedmiotem świadczenie periodycznych takich samych rodzajowo czynności starannego działania, co oznacza, że nie były umowami o dzieło, a umowami o świadczenie usług. Umowa o świadczenie usług to bowiem umowa starannego działania, w przeciwieństwie do umowy o dzieło, która jest umową rezultatu. Przedmiotem umowy o świadczenie usług jest jedynie staranne dążenie do osiągnięcia rezultatu, ale jego osiągnięcie nie należy do treści zobowiązania, jak w przypadku umowy o dzieło. Do umów o świadczenie usług, które nie są regulowane innymi przepisami stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu (art. 750 k.c.).

Skoro zatem zainteresowana wykonywała w spornych okresach prace na podstawie umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu, to podlegała z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, co oznacza, że otrzymany przez nią w tym okresie z tytułu wykonania spornych umów przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania Sąd, na uwadze art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. i na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz. U z 2013r., poz. 490). Sąd Okręgowy zasądził od (...) w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. kwotę 60,00 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.